

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/1453
Toplantı Tarihi/Sayısı : 3.9.2024/50
Karar Numarası : 2024/875
Başvuran : S. S.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : 1- Erzincan L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
2- Erzincan Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın annesinin cenazesine gitmek için bulunduğu kurumdan izin istemesi üzerine Kurum Müdürü tarafından kendisinden para istendiğini, daha sonra açık ceza infaz kurumuna geçtikten sonra cenazeye gidebileceğinin kendisine söylendiğini ancak açık ceza infaz kurumuna geçtikten sonra da tarafına mazeret izni verilmediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Erzincan L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmakta iken 15/6/2023 tarihinde annesinin vefat ettiğini, annesinin cenazesine gitmek için Kuruma başvurduğunu, bunun için Kurum Müdürü tarafından 35 bin TL istendiğini, 35 bin TL'lik masrafı karşılayamadığını, bu çerçevede yardım istediğini, kendisine bir yardımda bulunulmadığını ve Açık Ceza İnfaz Kurumuna geçişiyle beraber talebinin karşılanabileceği şeklinde yanlış yönlendirildiğini,

b. Erzincan Açık Ceza İnfaz Kurumuna geçtikten sonra 10/7/2023 tarihinde sevk dilekçesi yazdığını, dilekçesine karşılık sevklerin kapalı olduğu bilgisinin verildiğini, bunu takiben 11/7/2023 tarihinde mazeret izni kullanmak istediğine ilişkin dilekçe yazdığını ancak annesinin vefatı üzerinden 25 gün geçtiğinden bahisle mazeret izni kullanamayacağını söylendiğini, tüm bu sürecin mağduriyete sebebiyet verdiğini iddia etmekte ve gereğinin yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Erzincan L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın annesinin cenaze törenine katılma talebine istinaden Kuruma yaptığı başvuru veya dilekçesinin bulunmadığı, Kurumun Erzincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü bünyesinde hizmet verdiği; hükümlülerin nakil, duruşma, hastane vb. işlemlerinin Erzincan Açık Ceza İnfaz Kurumunca yerine getirildiği belirtilmiştir.

4. Muhatap Erzincan Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Hükümlü ve Tutuklulara Yakınlarının Ölümü veya Hastalığı Nedeniyle Verilebilecek Mazeret İzinlerine Dair Yönetmelik'in "Cenazeye katılma izni" başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrasında "Ağırlaştırılmış

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar hariç, yüksek güvenli keza infaz kurumlarında bulunanlar da dâhil olmak üzere, güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla tehlikeli olmayan hükümlülere; ikinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü hâlinde, talebi ve Cumhuriyet başsavcısının onayıyla yol süresi hariç iki güne kadar cenazeye katılması amacıyla izin verilebilir.” düzenlemesinin yer aldığı,

b. Başvuranın Erzincan L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan 7/7/2023 tarihinde nakil geldiği, başvuranın 11/7/2023 tarihinde Kuruma sunduğu dilekçe ile mazeret izni talebinde bulunduğ u ancak başvuranın dilekçesinde yakınının 15/6/2023 tarihinde vefat ettiğini belirttiği ve başvuranın ölüm belgesini ibraz etmemesi nedeniyle mazeret izni talebinin uygun görülmediği ve başvuranın bilgilendirildiği belirtilmiştir.

5. Muhatap Kurumun cevabi yazısı başvurana iletilmiş ancak başvuran tarafından Kurumumuza yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

6. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Kişinin Dokunulmazlığı, Maddi ve Manevi Varlığı*” başlıklı 17'nci maddesi; “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı hâller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*” hükmünü haizdir.

7. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Kurumun Görevleri*” başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

8. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

9. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in “*Ön inceleme*” başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön inceleme tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, (...) yönlerinden incelenir.”

10. Mezkûr Yönetmelik'in “*Karar Türleri*” başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

“*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.*”

11. Mezkûr Yönetmelik'in “*Gerekçeli Kabul Edilmezlik Kararı*” başlıklı 67'nci maddesi şöyledir:

“(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.

(2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması hâlinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

12. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

13. Başvurunun esas incelemesi yapılmadan önce Kurumun, İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol (OPCAT) hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması görevi açıklanmalı ve başvuru konusunun bu kapsamda kalıp kalmadığı değerlendirilmelidir.

14. 6701 sayılı Kanun'un genel gerekçesinde ulusal önleme mekanizması görevinin kapsamı; özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin alıkonuldukları ceza ve tutukevleri, kamplar, bakım merkezleri gibi yerlerde işkence ve kötü muamele vakalarının yaşanmaması amacıyla bu yerlere yönelik izleme, inceleme, denetleme, değerlendirme ve raporlama faaliyeti şeklinde açıklanmıştır.

15. OPCAT'in 19'uncu maddesi uyarınca ulusal önleme mekanizmaları; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezaya karşı korunması amacı ile bu kişilere yönelik tutumu düzenli olarak izlemek, sonucunda hazırlanacak raporlarda özgürlüklerinden yoksun bırakılmış kişilere yönelik muamele ve koşulların iyileştirilmesi ve işkence ve diğer zalimane, gayriinsani ya da onur kırıcı muamele ya da cezanın önlenmesi için Birleşmiş Milletlerin ilgili normlarını dikkate alarak ilgililere tavsiyelerde bulunmakla yetkilendirilmiştir.

16. Somut olayda başvuran, annesinin cenazesine gitmek için bulunduğu Kurumdan izin istemesi üzerine Kurum Müdürü tarafından kendisinden para istendiğini, daha sonra Açık Ceza İnfaz Kurumuna geçtikten sonra cenazeye gidebileceğinin kendisine söylendiğini ancak açık cezaevine geçtikten sonra da tarafına mazeret izni verilmediğini iddia etmektedir. Buna karşılık muhatap Kurum tarafından başvuranın Erzincan L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna 7/7/2023 tarihinde nakil geldiği, başvuranın 11/7/2023 tarihinde Kuruma sunduğu dilekçe ile mazeret izni talebinde bulunduğu ancak başvuranın ölüm belgesini ibraz etmediğinden ayrıca başvuranın dilekçesinde belirttiği üzere 15/6/2023 tarihinde başvuranın annesinin vefat ettiği belirtildiğinden başvuranın mazeret izni talebinin uygun görülmediği ve başvuranın bilgilendirildiği belirtilmiştir.

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) mazeret izninin kullanılmamasına yönelik şikâyetlerin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (Sözleşme) işkence yasağını düzenleyen 3'üncü maddesi kapsamına girebilecek düzeyde bir ciddiyete ulaşmadığına ve bu sebeple kötü muamele olarak değerlendirilemeyeceğine karar verip söz konusu başvuruları Sözleşme'nin 8'inci maddesinde düzenlenen "*Özel ve aile hayatına saygı hakkı*" kapsamında değerlendirmektedir (AİHM, Feldman/Ukraine, 12/04/2012, B. No: 42921/09, para. 17; Lind/Russia, 02.6.2008, B. No: 25664/05, para. 88). Anayasa Mahkemesi (AYM) de benzer başvuruları aynı bakış açısı içerisinde ele almaktadır (AYM, Rasul Kocatürk, B. No: 2016/8080, 26/12/2019).

18. AYM'ye göre mahpuslara, yakınlarının cenaze törenine katılmaları ve taziyeleri kabul etmeleri için izin verilmesi, Anayasa'nın 20'nci maddesinde düzenlenen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkıyla ilişkilidir (AYM, Beşir Doğan, B. No:2013/2335, 15/12/2015, para.19; Rasul Kocatürk, B. No:2016/8080, 26/12/2019, para.31; Ercüment Bengiler, B.No: 2020/2379, 15/3/2023, para.9).

19. Ele alınan içtihatlar doğrultusunda başvurunun özünün özel ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında kaldığı, başvuruda işkence ve kötü muamele yasağının ihlaline yönelik bir iddia bulunmadığı anlaşılmıştır.

20. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek,

araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, zgrlğinden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal nleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu alanlar dışında genel insan hakları ihlali iddiaları kapsamında Kuruma başvuru inceleme yetkisi verilmemiştir. Dolayısıyla, başvurunun salt alıkonulma yerinden yapılmış olması ulusal nleme mekanizması görevi kapsamında incelenmesi için yeterli bulunmamaktadır.

21. Başvuranın iddiaları yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve içtihatlarla birlikte ele alındığında; Kurumun ulusal nleme mekanizması görevi alanına girmediği değerlendirilen başvurunun Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 67'nci maddesi uyarınca kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUğUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

3/9/2024 tarihinde, Saffet BALIN'ın karşı oyuyla OY çOKLUğUYLA, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
ye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
ye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
ye

e-imzalıdır

nal SADE
ye

Ek: 2024/875 S. S. Kararı Saffet BALIN Karşı Oyu (1 Sayfa)

10.09.2024

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : S. S.
Karar Numarası : 2024/875

6701 sayılı Kanun'un 18'inci maddesinin birinci fıkrası "*Kurum, başvuruları ve resen yaptığı incelemeleri başvuru ve resen inceleme kararı tarihinden itibaren en geç üç ay içinde sonuçlandırır. Bu süre, Başkan tarafından bir defaya mahsus olmak üzere en fazla üç ay uzatılabilir.*" hükmünü haizdir. İlgili hüküm uyarınca başvuruların incelenmesi ve karara bağlanması için belirlenen sürenin azami olarak altı ay olduğu açıktır.

Somut başvuruda, yukarıda yer verilen normatif düzenlemedeki azami süreye uyulmadığı görülmektedir. Kurumumuzun insan kaynağı ile beraber değerlendirildiğinde mevcut durumdaki olağan dışı gecikmenin makul görülebilmesi mümkün değildir. Kaldı ki aynı dönemde Kurumun insan kaynağının "tali" olarak değerlendirilebilecek faaliyetlere kanalize edildiği görülmektedir. Bu durum Kurumun insan kaynağının etkili ve verimli olarak kullanılamaması ve iş akışı takiplerinin düzenli olarak yapılamamasının olağan sonucudur.

Mücbir sebepler hariç olmak üzere başvuruların öngörülen yasal sürede sunulmamasında sorumluluğu olan personel hakkında gerekli tahkikatın da yapılması gerektiği şerhiyle birlikte yukarıda sıralanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>